C/2023/397

23.11.2023

P9_TA(2023)0070

Euroopan oikeusasiamiehen toiminta – vuosikertomus 2021

Euroopan parlamentin päätöslauselma 14. maaliskuuta 2023 Euroopan oikeusasiamiehen vuosikertomuksesta 2021 (2022/2141(INI))

(C/2023/397)

Euroopan parlamentti, joka

— ottaa huomioon Euroopan oikeusasiamiehen vuosikertomuksen 2021,

— ottaa huomioon Euroopan unionista tehdyn sopimuksen (SEU) 10 artiklan 3 kohdan,

— ottaa huomioon Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 15 artiklan, 24 artiklan 3 kohdan, 228 artiklan ja 298 artiklan 1 kohdan,

— ottaa huomioon Euroopan unionin perusoikeuskirjan, jäljempänä ”perusoikeuskirja”, 11, 41, 42 ja 43 artiklan,

— ottaa huomioon YK:n yleissopimuksen vammaisten henkilöiden oikeuksista,

— ottaa huomioon Euroopan oikeusasiamiehen ohjesäännöstä ja hänen tehtäviensä hoitamista koskevista yleisistä ehdoista ja päätöksen 94/262/EHTY, EY, Euratom kumoamisesta 24. kesäkuuta 2021 annetun Euroopan parlamentin asetuksen (EU, Euratom) 2021/1163 ([1]),

— ottaa huomioon 6. syyskuuta 2001 hyväksymänsä Euroopan hyvän hallintotavan säännöstön,

— ottaa huomioon 15. maaliskuuta 2006 tehdyn Euroopan parlamentin ja Euroopan oikeusasiamiehen yhteistyötä koskevan puitesopimuksen, joka tuli voimaan 1. huhtikuuta 2006,

— ottaa huomioon aiemmat päätöslauselmansa Euroopan oikeusasiamiehen toiminnasta,

— ottaa huomioon 9. maaliskuuta 2022 antamansa päätöslauselman kansalaisten osallistumisesta: oikeus esittää vetoomus, oikeus tehdä kantelu Euroopan oikeusasiamiehelle ja eurooppalainen kansalaisaloite ([2]),

— ottaa huomioon työjärjestyksen 54 artiklan ja 232 artiklan 1 kohdan,

— ottaa huomioon vetoomusvaliokunnan mietinnön (A9-0054/2023),

A. ottaa huomioon, että Euroopan oikeusasiamiehen vuosikertomus 2021 luovutettiin virallisesti Euroopan parlamentin puhemiehelle 7. kesäkuuta 2022 ja että oikeusasiamies Emily O’Reilly esitteli kertomuksen vetoomusvaliokunnalle Brysselissä 8. syyskuuta 2022;

B. ottaa huomioon, että SEUT 20, 24 ja 228 artiklalla ja perusoikeuskirjan 43 artiklalla Euroopan oikeusasiamiehelle annetaan valtuudet ottaa vastaan kanteluja unionin toimielinten, elinten ja laitosten toiminnassa ilmenneistä epäkohdista, lukuun ottamatta Euroopan unionin tuomioistuimen toimintaa lainkäyttöelimenä;

C. ottaa huomioon, että SEUT 15 artiklan mukaan ”unionin toimielimet, elimet ja laitokset toimivat mahdollisimman avoimesti edistääkseen hyvää hallintotapaa ja varmistaakseen kansalaisyhteiskunnan osallistumisen” ja ”kaikilla unionin kansalaisilla sekä kaikilla luonnollisilla henkilöillä, jotka asuvat jossain jäsenvaltiossa, tai kaikilla oikeushenkilöillä, joilla on sääntömääräinen kotipaikka jossain jäsenvaltiossa, on oikeus tutustua unionin toimielinten, elinten ja laitosten asiakirjoihin”; ottaa huomioon, että kansalaisten oikeuksien ja perusvapauksien suojelemisen kannalta on olennaisen tärkeää varmistaa, että EU:n kansalaiset saavat korkeatasoisia palveluja ja että EU:n hallinto ottaa huomioon heidän tarpeensa ja huolenaiheensa;

D. ottaa huomioon, että oikeutta hyvään hallintoon koskevan perusoikeuskirjan 41 artiklan mukaan ”jokaisella on oikeus siihen, että unionin toimielimet, elimet ja laitokset käsittelevät hänen asiansa puolueettomasti, oikeudenmukaisesti ja kohtuullisessa ajassa”;

([1]) EUVL L 253, 16.7.2021, s. 1.
([2]) EUVL C 347, 9.9.2022, s. 110.

E. ottaa huomioon, että SEUT 298 artiklan 1 kohdassa todetaan, että ”unionin toimielimet, elimet ja virastot tukeutuvat tehtäviään hoitaessaan avoimeen, tehokkaaseen ja riippumattomaan eurooppalaiseen hallintoon”;

F. ottaa huomioon, että oikeus tehdä kantelu Euroopan oikeusasiamiehelle, oikeus esittää vetoomus ja eurooppalainen kansalaisaloite ovat osallistumisen välineitä, jotka kannustavat avoimuuteen, osallistavaan demokratiaan ja aktiiviseen unionin kansalaisuuteen;

G. toteaa, että vuonna 2021 oikeusasiamies auttoi 20 536:ta ihmistä ja käynnisti 338 tutkimusta, joista 332 käynnistettiin kantelun perusteella ja kuusi oli oma-aloitteisia, ja päätti 305 tutkimusta (300 kantelun perusteella aloitettua ja 5 oma-aloitteista tutkimusta); ottaa huomioon, että suurin osa tutkimuksista koski komissiota (208 tutkimusta eli 61,5 prosenttia); ottaa huomioon, että seuraavaksi suurimmat määrät koskivat Euroopan ulkosuhdehallintoa (EUH) (16 tutkimusta eli 4,7 prosenttia), parlamenttia (13 tutkimusta eli 3,8 prosenttia), Euroopan unionin henkilöstövalinta-toimistoa (13 tutkimusta eli 3,8 prosenttia), Euroopan raja- ja merivartiovirastoa (Frontex) (11 tutkimusta eli 3,3 prosenttia), Euroopan lääkevirastoa (8 tutkimusta eli 2,4 prosenttia), Euroopan unionin neuvostoa (7 tutkimusta eli 2,1 prosenttia), Euroopan petostentorjuntavirastoa (6 tutkimusta eli 1,8 prosenttia) ja muita toimielimiä (34 tutkimusta eli 10,1 prosenttia);

H. toteaa, että oikeusasiamiehen vuonna 2021 päättämien tutkimusten kolme tärkeintä aihetta olivat avoimuus ja vastuuvelvollisuus (tietojen ja asiakirjojen saatavuus) (29 prosenttia), palvelukulttuuri (26 prosenttia) ja harkintavallan asianmukainen käyttö (myös rikkomusmenettelyissä) (18 prosenttia); ottaa huomioon, että muita huolenaiheita olivat prosessuaalisten oikeuksien kunnioittaminen, perusoikeuksien kunnioittaminen, henkilöstöasioiden hyvä hallinnointi, moitteeton varainhoito, yleisön osallistuminen EU:n päätöksentekoon, eettiset kysymykset ja väärinkäytösten paljastaminen EU:n hallinnossa;

I. ottaa huomioon, että vuonna 2021 tekemässään strategisessa työssä oikeusasiamiehen toimisto käynnisti kuusi uutta strategista tutkimusta: siitä, miten komissio hallinnoi henkilöstönsä pyöröovi-ilmiötä; komission ja tupakkateollisuuden edustajien välisen vuorovaikutuksen avoimuudesta; siitä, miten Frontex noudattaa perusoikeuksia koskevia velvoitteitaan ja varmistaa vastuuvelvollisuuden suhteessa sen laajennettuihin vastuualueisiin; siitä, miten Euroopan puolustusvirasto käsitteli entisen pääjohtajansa hakemusta siirtyä Airbusille johtotehtäviin; siitä, miten komissio valvoo EU:n varoja, joita käytetään edistämään vammaisten ja ikääntyneiden henkilöiden oikeuttaa itsenäiseen elämään, ja siitä, miten Euroopan investointipankki säilyttää tiettyjä työnhakijoiden henkilötietoja ennen rekrytointipäätösten tekemistä;

J. ottaa huomioon, että pyöröovitapauksia koskevassa laajassa tutkimuksessa, joka kattoi sadan päätöksen otoksen komission vuosina 2019–2021 tekemistä päätöksistä, oikeusasiamies totesi, että komissio oli kieltänyt vain kaksi toimintaa;

K. ottaa huomioon, että vuonna 2021 tuli kuluneeksi 20 vuotta asiakirjojen saamisesta yleisön tutustuttavaksi annetun asetuksen (EY) N:o 1049/2001 ([3]) (avoimuusasetus) voimaantulosta; ottaa huomioon, että vuonna 2021 oikeusasiamies asetti oikeuden tutustua asiakirjoihin viraston painopisteeksi koko vuoden ajan, koska avoimuus on edelleen kanteluiden tärkein aihe ja hänen työnsä painopiste; ottaa huomioon, että oikeusasiamies isännöi julkista konferenssia siitä, miten avoimuusasetusta olisi nykyaikaistettava, jotta voidaan vastata kansalaisten tarpeisiin tällä alalla;

L. ottaa huomioon, että unionin tuomioistuin on esittänyt useita kertoja näkemyksen, että juuri lainsäädäntömenettelyn avoimuus parantaa toimielinten legitimiteettiä EU:n kansalaisten keskuudessa ja lisää heidän luottamustaan niihin mahdollistamalla sen, että useiden näkökantojen eroavuuksista voidaan keskustella avoimesti; ottaa huomioon, että Euroopan unionin tuomioistuin on todennut, että juuri tiedon ja keskustelun puute voi herättää kansalaisten mielissä epäilyjä ja helpottaa väärien tietojen leviämistä paitsi yksittäisen säädöksen laillisuudesta myös koko päätöksentekomenettelyn oikeutuksesta ([4]);

M. katsoo, että kansalaisten osallistumisen parantaminen ja avoimuuden varmistaminen EU:n tasolla ovat ratkaisevassa asemassa EU:n, sen toimielinten, sen kansalaisten sekä etujärjestöjen välillä koetun kuilun kuromiseksi umpeen, jolloin voidaan parantaa kansalaisten EU:n toimielimiä kohtaan tuntemaa vähäistä luottamusta ja saavuttaa todellinen monitasoinen demokratia; ottaa huomioon, että oikeusasiamiehellä on keskeinen rooli tämän kuilun kuromisessa umpeen;

([3]) Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1049/2001, annettu 30. toukokuuta 2001, Euroopan parlamentin, neuvoston ja komission asiakirjojen saamisesta yleisön tutustuttavaksi (EYVL L 145, 31.5.2001, s. 43).

([4]) Yhteisöjen tuomioistuimen tuomio 1.7.2008, Ruotsi ja Turco v. neuvosto, C-39/05 P ja C-52/05 P, ECLI:EU:C:2008:374, 59 kohta, ja tuomio 22.3.2018, Emilio De Capitani v. Euroopan parlamentti, T-540/15, ECLI:EU:T:2018:167, 78 kohta.

N. ottaa huomioon, että kansalaisten oikeusasiamiehelle tekemät kantelut ovat olennainen osa osallistavaa demokratiaa ja unionin päätöksentekoprosessin legitiimiyttä, koska ne edistävät avoimuutta ja hyvää hallintoa EU:n toimielimissä ja elimissä; ottaa huomioon, että oikeusasiamiehen rooli on kehittynyt vuosien mittaan, minkä ansiosta hän voi nyt käyttää oma-aloitteisia valtuuksiaan auttaakseen EU:n hallinnon systeemisten ongelmien ratkaisemisessa ja antaakseen parannussuosituksia erilaisten hallinnollisten epäkohtien ratkaisemiseksi ja ottaa siten yhä tärkeämmän roolin kansalaisten elämässä esimerkiksi ympäristön, muuttoliikkeen ja terveyden alalla;

O. huomauttaa, että tapauksissa, joissa kantelu ei kuulu oikeusasiamiehen toimivaltaan, hänen olisi neuvottava kantelun tekijää kääntymään toisen viranomaisen tai vetoomusvaliokunnan puoleen;

P. ottaa huomioon, että Euroopan unionin tuomioistuin on korostanut, että EU:n omaksumassa demokratiamallissa on kaksi ulottuvuutta: edustuksellinen demokratia, joka perustuu SEU 10 artiklan 1 ja 2 kohtaan, ja osallistava demokratia, joka perustuu SEU 10 artiklan 3 kohtaan; ottaa huomioon, että ensimmäinen ulottuvuus merkitsee sitä, että kansalaisten edustajat ovat vastuussa tekemistään päätöksistä ja että toinen ulottuvuus antaa kansalaisille mahdollisuuden osallistua päätöksentekoprosessiin; ottaa huomioon, että Euroopan unionin tuomioistuin on todennut, että avoimuus on olennaista molemmissa ulottuvuuksissa ([5]);

Q. ottaa huomioon, että oikeusasiamiehen toimisto käynnisti strategisessa työssään vuonna 2021 omat uudet ja strategiset aloitteensa siitä, miten EU:n toimielimet, elimet ja laitokset kirjaavat teksti- ja pikaviestit, jotka henkilöstön jäsenet ovat lähettäneet tai vastaanottaneet ammatillisissa tehtävissään, tekoälystä ja EU:n hallinnosta, EU:n hallinnon velvollisuudesta tiedottaa yleisölle siitä, miten se voi käyttää oikeuttaan tutustua EU:n asiakirjoihin, EU:n toimielinten tekemiä hankintasopimuksia koskevien tarjouskilpailujen hallinnointia koskevan EU-portaalin avoimuudesta, komission avoimuusvelvoitteista EU:n tupakkalainsäädännön tulevan uudelleentarkastelun yhteydessä, siitä, miten komissio asettaa saataville tietoja komission jäsenten ja organisaatioiden tai itsenäisten ammatinharjoittajien välisistä kokouksista, sekä siitä, miten komissio varmistaa ihmisoikeuksien kunnioittamisen kansainvälisten kauppasopimusten yhteydessä;

R. ottaa huomioon, että viitatessaan siihen, että yleisölle annetaan mahdollisimman laaja oikeus tutustua EU:n asiakirjoihin, unionin tuomioistuin on todennut, että avoimuus vahvistaa tältä osin demokratiaa antamalla kansalaisille mahdollisuuden valvoa kaikkia tietoja, jotka ovat muodostaneet säädöksen perustan; ottaa huomioon, että tuomioistuin on todennut, että kansalaisten mahdollisuus tietää lainsäädäntötoimien perustana olevat seikat on edellytys sille, että he voivat tehokkaasti käyttää demokraattisia oikeuksiaan ([6]);

S. ottaa huomioon, että Euroopan unionin tuomioistuin on tulkinnut SEU 10 artiklan 3 kohtaa siten, että demokraattisen legitimiteetin periaatteeseen perustuvassa järjestelmässä lainsäädäntövallan käyttäjät on saatettava vastuuseen toimistaan yleisölle; ottaa huomioon, että Euroopan unionin tuomioistuimen mukaan se, että kansalaiset käyttävät demokraattisia oikeuksiaan edellyttää, että on mahdollista seurata yksityiskohtaisesti lainsäädäntömenettelyihin osallistuvien toimielinten päätöksentekokäytäntöä ja saada tutustua kaikkiin asian kannalta merkityksellisiin tietoihin ([7]);

1. hyväksyy Euroopan oikeusasiamiehen esittelemän vuosikertomuksen 2021 ja kehuu sen erinomaista esitystapaa, jolla tuodaan esille tärkeimmät faktat ja numerotiedot oikeusasiamiehen toimista vuonna 2021;

2. onnittelee Emily O'Reillyä ja hänen toimistoaan merkittävästä työstä ja rakentavista pyrkimyksistä löytää tasapaino EU:n toimielinten oikeuden tehdä työtään ja sellaista EU:n hallintoa koskevan yleisen edun välillä, joka toimii tiukimpien lahjomattomuutta ja vastuuvelvollisuutta koskevien normien mukaisesti; onnittelee heitä edustuksellisen ja osallistavan demokratian vahvistamisesta ja samalla siitä, että yleisön osallistumista EU:n päätöksentekoprosessiin ja sen legitiimiyttä on parannettu; toteaa, että oikeusasiamiehen työ on johtanut myönteisiin muutoksiin unionin toimielimissä ja elimissä;

3. arvostaa oikeusasiamies Emily O'Reillyn ja vetoomusvaliokunnan erinomaisia suhteita vuonna 2021; arvostaa näiden kahden elimen tiivistä yhteistyötä tärkeänä välineenä EU:n toimielinten demokraattisen vastuuvelvollisuuden lisäämisessä; muistuttaa, että suhteet Euroopan oikeusasiamieheen kuuluvat parlamentin työjärjestyksessä vetoomusvaliokunnalle osoitettuihin tehtäviin; arvostaa yhteistä etua, joka näkyy useissa oikeusasiamiehen tutkimuksiin perustuvissa päätöslauselmissa, erityisesti kun on kyse EU:n hallinnon avoimuudesta ja vastuuvelvollisuudesta covid-19-pandemian yhteydessä;

([5]) Tuomioistuimen tuomio asiassa T-540/15 ECLI:EU:T:2018:167, 41 kohta.

([6]) Tuomioistuimen tuomiot asioissa C-39/05 P ja C-52/05 P, ECLI:EU:C:2008:374, 46 kohta; ja T-540/15, EU:C:2018:167, 80 kohta, 17.10.2013, neuvosto v. Access Info Europe, C-280/11 P, ECLI:EU:C:2013:671, 33 kohta ja tuomio 15.9.2016, Herbert Smith Freehills v. neuvosto, T-710/14, ECLI:EU:T:2016:494, 35 kohta.

([7]) Unionin tuomioistuimen tuomiot 22.3.2011, Access Info Europe v. neuvosto, T-233/09, ECLI:EU:T:2011:105, 69 kohta, ja asiassa T-540/15, ECLI:EU:T:2018:167, 98 kohta.

4. pitää myönteisinä oikeusasiamiehen aloitteita selvittää, miten EU:n toimielimet, elimet ja laitokset voisivat tiedottaa kansalaisille oikeudesta tutustua asiakirjoihin; suhtautuu myönteisesti oikeusasiamiehen toimiston Brysselissä 15. marraskuuta 2021 järjestämään julkiseen konferenssiin asiakirjojen saatavuutta koskevien sääntöjen tulevaisuudesta ”Oikeus tutustua EU:n asiakirjoihin: mitä on luvassa?”

5. onnittelee oikeusasiamiestä työstä, jota hän on tehnyt antaessaan EU:n hallinnolle lyhyen oppaan siitä, mitä politiikkatoimia ja käytäntöjä olisi pantava täytäntöön, jotta yleisön oikeus tutustua EU:n asiakirjoihin toteutuisi; onnittelee oikeusasiamiestä neuvoista, jotka on annettu oikeusasiamiehen verkkosivustolla olevan interaktiivisen oppaan kautta;

6. on vahvasti sitä mieltä, että kansalaisten oikeus tutustua kaikkiin EU:n toimielinten, elinten, toimistojen ja virastojen asiakirjoihin on osallistavan demokratian perusta ja auttaa lisäämään yleisön tietoisuutta EU:n toimielimistä ja tukea niille; pitää myönteisinä oikeusasiamiehen toimia yleisön EU:n päätöksentekoprosessiin osallistumisen ja päätöksentekoprosessin legitimiteetin parantamiseksi; muistuttaa, että oikeus tehdä kantelu Euroopan oikeusasiamiehelle lisää kansalaisten vuorovaikutusta unionin toimielinten kanssa ja heidän luottamustaan niihin, sillä se parantaa avoimuutta ja edistää hyvää hallintoa unionin toimielimissä ja elimissä;

7. muistuttaa, että Euroopan unionin tuomioistuin korosti, että puolueettomuuden vaatimuksella, joka sitoo toimielimiä, elimiä, laitoksia ja virastoja niiden hoitaessa tehtäviään, pyritään takaamaan yhdenvertainen kohtelu, joka on yksi Euroopan unionin perusarvoista; korostaa, että tällä vaatimuksella pyritään välttämään mahdollisia eturistiriitatilanteita ja että se kattaa kaikki seikat, joista virkamiehen tai toimihenkilön on päätettävä, kun otetaan huomioon riippumattomuuden ja koskemattomuuden takaamisen perustavanlaatuinen merkitys sekä unionin toimielinten, elinten ja laitosten sisäisessä toiminnassa että niiden ulkoisessa imagossa ([8]);

8. pitää erittäin tärkeänä, että unionin kansalaisille annetaan jatkossakin riittävästi tietoa oikeusasiamiehen asemasta ja hänen toimintansa laajuudesta sekä oikeusasiamiehen vaikutuksesta unionin toimielinten kehitykseen;

9. muistuttaa, että yksi keino parantaa kansalaisten käsitystä unionista on tehdä siitä heille saavutettavampi, ymmärrettävämpi ja avoimempi; katsoo, että se, että kansalaiset voivat saattaa hallituksensa vastuuseen, vahvistaisi kansalaisten demokraattisia oikeuksia ja lisäisi kansalaisten luottamusta EU:n päätöksentekoprosessiin; kehottaa komissiota ryhtymään tarvittaviin toimiin mahdollisimman suuren avoimuuden takaamiseksi; pitää erittäin valitettavana, että parlamentin ja oikeusasiamiehen lukuisista kehotuksista huolimatta neuvoston nykyistä työtä haittaa edelleen avoimuuden puute ja että kansalaisilla ei ole asianmukaista mahdollisuutta tutustua neuvoston laatimiin lainsäädäntöasiakirjoihin; kehottaa neuvostoa noudattamaan demokratian avoimuutta koskevia normeja, kuten perussopimuksissa edellytetään ja kuten oikeusasiamies suositteli erityiskertomuksessaan toukokuussa 2018 ([9]);

10. korostaa, että vuonna 2021 tuli kuluneeksi 20 vuotta avoimuusasetuksen voimaantulosta; pitää myönteisenä, että oikeusasiamiehen toimisto keskittyi erityisesti tähän asiaan koko vuoden 2021 ajan; toteaa, että tällä järjestelmällä on ollut myönteisiä vaikutuksia, mutta sitä voitaisiin mukauttaa, jotta se sopeutuisi paremmin tekniikan kehitykseen; panee huolestuneena merkille, että nykyinen lainsäädäntö, joka koskee yleisön oikeutta tutustua EU:n asiakirjoihin, on erittäin vanhentunut, koska viime vuosikymmeninä on edistytty teknisesti asiakirjojen saatavuudessa, uusissa viestintävälineissä ja tietojen eri tallennus-, hallinta- ja säilytystavoissa; toteaa, että avoimuusasetusta on tarkistettava, jotta EU olisi eturintamassa asiakirjojen saatavuudessa ja demokraattisessa läpinäkyvyydessä kansalaisten kannalta; pitää myönteisenä oikeusasiamiehen panosta avoimuusasetukseen ja kehottaa komissiota, neuvostoa ja parlamentin asiasta vastaavaa valiokuntaa ottamaan tämän huomioon;

11. panee merkille, että varapuheenjohtaja Věra Jourová totesi aiheesta ”Oikeus tutustua EU:n asiakirjoihin: mitä on luvassa?” 15. marraskuuta 2021 järjestetyssä julkisessa konferenssissa, että komissio on valmis jatkamaan asiakirjojen saatavuutta koskevaa lainsäädäntötyötä yhdessä lainsäätäjien kanssa;

12. korostaa, että oikeusasiamies on käynnistänyt strategisen aloitteen siitä, miten hallinto kirjaa henkilöstön jäsenten ammatillisissa tehtävissä lähettämät tai vastaanottamat teksti- ja pikaviestit; tukee oikeusasiamiehen sitoumusta parantaa tapaa, jolla EU:n hallinto käsittelee tekstiviestejä, pikaviestejä ja muita uusia teknologioita osana avoimuusvelvoitteitaan;

([8]) Ks. tuomio 12.10.2022, Vasallo Andrés v. parlamentti, T-496/21, 21 kohta (ECLI:EU:T:2022:628); tuomio 27.3.2019, Dr. August Wolff GmbH & Co. KG Arzneimittel ja Remedia d.o.o. v. komissio, C 680/16 P, 26 kohta (ECLI:EU:C:2019:257).

([9]) Euroopan oikeusasiamiehen erityiskertomuksen strategisessa tutkimuksessa OI/2/2017/TE neuvoston lainsäädäntöprosessin avoimuudesta.

13. panee merkille oikeusasiamiehen tutkimuksen, joka koskee komission kieltäytymistä antamasta yleisön tutustuttavaksi komission puheenjohtajan ja lääkeyhtiön toimitusjohtajan välillä vaihdettuja tekstiviestejä covid-19-rokotteiden ostamisesta; muistuttaa, että tekstiviestit, joiden sisältö liittyy toimielimen vastuualueeseen kuuluviin politiikkatoimiin, toimintaan ja päätöksiin, katsotaan avoimuusasetuksen mukaisiksi EU:n asiakirjoiksi; kehottaa komissiota noudattamaan täysimääräisesti etiikkaa, avoimuutta ja vastuuvelvollisuutta Euroopan kansalaisia kohtaan koskevia periaatteita;

14. korostaa oikeusasiamiehen tutkimusta siitä, miten komissio käsitteli pyyntöä saada tutustua covid-19-pandemian aikana keväällä 2020 jaettujen hengityssuojainten laatua koskeviin asiakirjoihin; panee huolestuneena merkille, että pyynnön esittämisajankohtana ja kansanterveyskriisin aikana komissio ei varmistanut mahdollisimman suurta avoimuuden tasoa;

15. korostaa tarvetta seurata oikeusasiamiehen vuonna 2016 antamien lainsäädäntöprosessin avoimuuden lisäämistä koskevien suositusten täytäntöönpanoa; pitää myönteisenä oikeusasiamiehen kehotusta lisätä kolmikantaneuvottelujen avoimuutta ja tunnustaa samalla, että avoimuuden ja lainsäädäntöehdotuksia koskevien kompromissien aikaansaamiseen liittyvien erityisten haasteiden ja herkkyyksien välillä on löydettävä oikea tasapaino; kehottaa jälleen julkaisemaan ennen tai heti kolmikantaneuvottelujen jälkeen asiakirjat, mukaan lukien aikataulut, esityslistat, pöytäkirjat, tarkastellut asiakirjat, muutokset, tehdyt päätökset, tiedot jäsenvaltioiden valtuuskunnista ja niiden kannoista ja pöytäkirjoista vakiomuotoisessa ja helposti saatavilla olevassa verkkoympäristössä oletusarvoisesti avoimuusasetuksen mukaisesti ja Euroopan unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntöä noudattaen;

16. pitää myönteisenä oikeusasiamiehen laajaa strategista tutkimusta siitä, miten komissio käsittelee pyöröovitilanteita, sekä oikeusasiamiehen tutkimuksia pyöröovi-ilmiöistä muissa Euroopan unionin elimissä, kuten Euroopan investointipankissa tai Euroopan puolustusvirastossa; muistuttaa, että pyöröovi-ilmiötä koskevan kysymyksen asianmukainen hoitaminen on olennaisen tärkeää luottamuksen säilyttämiseksi EU:n toimielimiin; kehottaa jälleen oikeusasiamiestä jatkamaan työtään, jolla varmistetaan, että pyöröovitapauksiin liittyvien EU:n korkeiden virkamiesten nimet julkaistaan ajoissa ja että kaikkien asiaan liittyvien tietojen täydellinen avoimuus taataan; kehottaa komissiota tiukentamaan pyöröovi-ilmiötä ja eturistiriitoja koskevia sääntöjä ja varmistamaan, että kaikissa EU:n toimielimissä pannaan täytäntöön vahvat säännöt;

17. onnittelee oikeusasiamiestä tutkimuksesta, joka koski sitä, miten komissio käsitteli EU:n pääomamarkkinaunionia käsittelevän korkean tason foorumin kokoonpanoon liittyviä huolenaiheita, ja toteaa, että komission toimenpiteet mahdollisten eturistiriitojen vähentämiseksi johtivat siihen, että vain seitsemän ryhmän 28 jäsenestä oli aidosti riippumattomia; korostaa, että tässä tapauksessa havaittiin tapahtuneen hallinnollisia väärinkäytöksiä; kehottaa siksi komissiota ottamaan käyttöön kaikkein tiukimmat eettiset säännöt eturistiriitojen ehkäisemiseksi ja toteuttamaan lisätoimia pyöröovitapausten käsittelemiseksi noudattaen täysin oikeusasiamiehen suosituksia;

18. panee tyytyväisenä merkille oikeusasiamiehen strategisen tutkimuksen, jossa arvioidaan, miten komissio varmistaa, että sen vuorovaikutus tupakka-alan lobbaajien kanssa on avointa; pitää valitettavana, että terveyden ja elintarviketurvallisuuden pääosastoa (SANTE) ja verotuksen ja tulliliiton pääosastoa (TAXUD) lukuun ottamatta komissio ei edelleenkään varmista täyttä ja ennakoivaa avoimuutta tapaamisista tupakkateollisuuden edustajien kanssa; pitää valitettavana, että tämä laiminlyönti heikentää Maailman terveysjärjestön (WHO) tupakoinnin torjuntaa koskevan puitesopimuksen (FCTC) määräysten edellyttämää täysimääräistä julkista valvontaa;

19. huomauttaa, että Frontexin valitusmekanismia koskevan tutkimuksen jälkeen, jossa oikeusasiamies kiinnitti huomiota viraston viivästyksiin itse mekanismiin perustuvien uusien velvoitteiden ja perusoikeusvaltuutetun velvoitteiden täyttämisessä, oikeusasiamies on käynnistänyt oma-aloitteisen tutkimuksen siitä, miten Frontex noudattaa perusoikeuksia koskevia velvoitteitaan ja varmistaa vastuuvelvollisuuden lisääntyneen vastuunsa osalta; korostaa, että tällä tutkimuksella pyrittiin selventämään kysymyksiä, jotka liittyvät Frontexin yhteisten operaatioiden vastuuvelvollisuuteen, muuttajien palauttamiseen liittyviin toimiin ja muuttoliikkeen hallinnan tukemiseen EU:n ulkorajoilla tehtävässä seulonnassa;

20. panee tyytyväisenä merkille tutkimuksen käynnistämisen komission roolista sellaisten kaasuhankkeiden kestävyyden arvioinnissa, jotka energiayhteisö – joka kokoaa yhteen EU:n, Länsi-Balkanin maat, Mustanmeren alueen maat ja Norjan – on määritellyt alueellisesti merkittäviksi hankkeiksi, kansalaisjärjestön tekemän kantelun perusteella, jonka mukaan komissio ei ollut varmistanut, että kaasuhankkeista oli tehty asianmukaiset kestävyysarvioinnit ennen niiden sisällyttämistä luetteloon; muistuttaa, että nämä hankkeet arvioitiin käyttäen menetelmää, jota komissio käytti aiemmin yhteistä etua koskevien hankkeiden luettelossaan, joka on tällä hetkellä epäasianmukainen ja jota ei enää käytetä; katsoo, että erityisesti nykyisessä geopoliittisessa energiatilanteessa EU:n edistämiä tai rahoittamia energiahankkeita olisi arvioitava mahdollisimman avoimesti, johdonmukaisesti ja osallistavasti;

21. panee tyytyväisenä merkille oikeusasiamiehen lausunnot kauppamenettelyistä ja korostaa hallinnollisena epäkohtana sitä, että komissio ei saanut valmiiksi päivitettyä ”kestävyyttä koskevaa vaikutustenarviointia” ennen EU:n ja Mercosurin kauppaneuvottelujen päätökseen saattamista;

22. korostaa kesäkuussa 2021 hyväksytyn oikeusasiamiehen toimiston päivitetyn perussäännön merkitystä; muistuttaa, että uuteen perussääntöön kootaan monia toimiston viime vuosien työskentelykäytäntöjä; pitää myönteisenä, että tarkistetussa perussäännössä vahvistetaan toimiston oikeudellista kehystä ja otetaan käyttöön uusia suojatoimia, joilla taataan paremmin sen riippumattomuus; on vahvasti sitä mieltä, että oikeusasiamiehen toimistolle osoitettuja määrärahoja on muutettava, jotta varmistetaan, että sillä on tarvittavat resurssit koko työmääränsä hoitamiseksi tehokkaasti ja pätevän työnsä jatkamiseksi unionin kansalaisten palveluksessa;

23. onnittelee oikeusasiamiehen toimistoa siitä, että se on pannut täytäntöön ja tarkistanut nopeutetun menettelyn, jolla pyritään käsittelemään nopeasti yleisön oikeutta tutustua asiakirjoihin koskevat kantelut; panee merkille, että menettelyllä on saatu erinomaisia tuloksia, kuten käsittelyaikojen merkittävä lyheneminen, asiakirjoihin tutustumista koskevien valitusten määrän lisääntyminen ja sidosryhmien yleinen tyytyväisyys nopeutettuun menettelyyn;

24. suhtautuu myönteisesti komission 3. maaliskuuta 2021 esittämään uuteen vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevaan strategiaan, joka kattaa vuodet 2021–2030 ja jossa vahvistetaan puitteet vammaisyleissopimuksen täytäntöönpanolle jäsenvaltioissa ja EU:n toimielimissä;

25. pitää myönteisenä oikeusasiamiehen sitoutumista; antaa tunnustusta hänen työlleen jäsenenä EU:n kehyksessä, jonka tarkoituksena on suojella, edistää ja valvoa vammaisyleissopimuksen asianmukaista täytäntöönpanoa EU:n toimielimissä; tunnustaa EU:n roolin maailmanlaajuisena kumppanina vammaisten henkilöiden osallisuuden tukemisessa;

26. korostaa tuloksia kahdesta tutkimuksesta siitä, miten EU:n varoja käytetään sosiaalialan laitoksissa; panee tyytyväisenä merkille oikeusasiamiehen oma-aloitteisen tutkinnan siitä, miten komissio valvoo EU:n varoja, joita käytetään edistämään vammaisten ja ikääntyneiden henkilöiden oikeutta itsenäiseen elämään;

27. pitää myönteisenä luetteloa parhaista käytännöistä, jotka koskevat vammaisten henkilöiden tarpeiden huomioon ottamista hätätilanteissa ja jotka ovat tulosta strategisesta aloitteesta siitä, miten komissio ottaa huomioon vammaisten henkilöstön jäsenten erityistarpeet covid-19-pandemian yhteydessä; kannustaa oikeusasiamiestä ja hänen toimistoaan jatkamaan työtään vammaisten henkilöiden hyväksi ja varmistamaan, että he voivat käyttää täysimääräisesti oikeuttaan saattaa asiansa Euroopan oikeusasiamiehen käsiteltäväksi;

28. onnittelee oikeusasiamiestä siitä, että hän on laajentanut Euroopan oikeusasiamiesten verkoston (ENO) roolia valmiuksien kehittämisessä ja parhaiden käytäntöjen jakamisessa jäsenvaltioiden, ETA-maiden ja EU:n ehdokasmaiden oikeusasiamieslaitosten välillä; onnittelee ENOa siitä, että se on järjestänyt kohdennettuja verkkoseminaareja, joissa keskitytään eri aiheisiin, kuten tekoälyyn ja sähköiseen hallintoon julkishallinnossa, Frontexin valitusmekanismiin ja pakkopalautusten seurantaan sekä laitoshoitoon, EU:n varojen käyttöön ja covid-19-pandemiasta saatuihin kokemuksiin;

29. kannustaa oikeusasiamiestä jatkamaan yhteistyötään kansallisten oikeusasiamiesten kanssa ENO:n kautta; katsoo, että on tarpeen tehostaa vuorovaikutusta ja parhaiden käytäntöjen vaihtoa kansallisten ja alueellisten oikeusasiamiesten ja Euroopan oikeusasiamiehen kanssa ja niiden välillä, jotta varmistetaan, että kansalaiset saavat enemmän tietoa oikeuksistaan ja parempaa ohjausta kanteluja tehdessään; kehottaa tätä verkostoa pohtimaan roolia, joka kansallisilla ja alueellisilla oikeusasiamiehillä voisi olla pyrittäessä lisäämään EU:n kansalaisten osallistumista EU:n päätöksentekoprosessiin;

30. onnittelee komission pelastuspalveluasioiden ja humanitaarisen avun operaatioiden pääosastoa ja EUH:ta siitä, että ne ovat saaneet Euroopan oikeusasiamiehen hyvän hallinnon palkinnon 2021 viime vuoden huomattavasta työstä, jolla autettiin yli puolta miljoonaa covid-19-pandemian vuoksi eri puolille maailmaa jäänyttä EU:n kansalaista palaamaan kotiin;

31. kehottaa puhemiestä välittämään tämän päätöslauselman ja vetoomusvaliokunnan mietinnön neuvostolle, komissiolle, Euroopan oikeusasiamiehelle, jäsenvaltioiden hallituksille ja parlamenteille ja niiden oikeusasiamiehille tai vastaaville toimivaltaisille elimille.